

Karina Żukowska- Nawrot

Etiologia niedostosowana społecznego

Problem niedostosowania społecznego zdeterminowany jest wieloma czynnikami - zarówno natury biologicznej jak i społecznej- dlatego też trudno jest wskazać jedną i dominującą przyczynę jego zaistnienia.

Na dualizm tego problemu zwraca uwagę O. Lipkowski stwierdzając: „nie jest rzeczą łatwą rozpoznanie bardzo złożonych wpływów, które ukształtowały postawę dziecka i spowodowały konflikty dziecka z normami społecznymi. Niezmierna złożoność tych czynników powoduje też wielkie zróżnicowanie objawów społecznego niedostosowania: od skrytego intryganctwa do czynnej agresji, od lenistwa szkolnego do groźnych czynów przestępczych” [Lipkowski, 1966: 13].

Jest wiele teorii próbujących wyjaśnić etiologię niedostosowania społecznego, jedna z nich duży nacisk kładzie na czynniki biologiczne np. uszkodzenia centralnego układu nerwowego - powodujące charakteropatię, inna obwinia czynniki psychiczne - uwarunkowane przede wszystkim czynnikami dziedziczności i obejmujące sferę emocjonalną, co powoduje zmiany psychopatyczne.

Współczesna nauka potwierdza duży wpływ uwarunkowań dziedzicznych i wrodzonych na wszelkie formy nieprzystosowania społecznego.

Badania przeprowadzone przez psychologów wskazują na zależności pewnych zjawisk od dyspozycji genetycznych, które dotyczą: cech fizycz-

nych, temperamentu, swoistych cech emocjonalnych, zadatków rozwoju intelektualnego.

Gdy mówimy o cechach fizycznych nieletnich przestępców, zauważyć możemy pewną prawidłowość, mianowicie dominuje u nich atletyczna budowa ciała, jednostki te są na ogół muskularne i wyróżniają się silną budową ciała, która ułatwia im sprawniejsze działanie w przestępstwie.

Wielu uczonych w swoich badaniach próbowało powiązać pewne cechy konstytucjonalne z określonym typem zachowania się (typ pykniczny-cyklofrenia, psychoza maniakalno-depresyjna).

Ostatnio dużym zainteresowaniem genetyków i psychologów cieszą się badania nad dziedziczeniem genów, które w dużej mierze odpowiedzialne są za psychikę dziecka.

Zauważmy, bowiem pewną prawidłowość – jeśli dziedziczymy po naszych przodkach wygląd fizyczny, pewne zdolności (np. muzyczne), to dlatego nie mamy dziedziczyć po nich pewnych predyspozycji, czy wręcz skłonności np. do nadużywania alkoholu – „gen alkoholika”, o którym ostatnio się coraz głośniej mówi.

Dużym postępowaniem w poznaniu wpływu pewnych anomalii genetycznych na niedostosowanie społeczne są badania z zakresu cytogenetyki, która stwierdza zależności pomiędzy liczbą i jakością chromosomów, a typem zaburzeń – zespół Downa, Turnera itp.

Bardzo ważny – choć często niedoceniany - jest poziom hormonów u człowieka i jego wpływ na zachowanie się i tak np. zwiększony poziom męskiego hormonu- testosteronu odpowiada za agresję i skłonność do dominacji.

Równie ważny w tej kategorii jest wpływ czynnika klimatycznego na różne formy zachowania się ludzi np. w zależności od pory roku zwiększa się liczba samobójstw, kradzieży - wytłumaczyć to można tym, że homeostaza organizmu człowieka tak jak i jego psychika zmienia się w zależności od pory roku.

I według mnie najważniejszy czynnik odpowiedzialny za powstanie niedostosowania społecznego –czynnik środowiskowy, na który składa się:

wadliwa struktura rodziny, zaniedbania środowiska wychowującego, błędy wychowawcze rodziny i szkoły - jednym słowem „zwichnięta socjalizacja”.

Ogólnie wiadomym jest, że środowisko rodzinne odgrywa dużą rolę w procesach: socjalizacji i wychowania dziecka.

Wielu pedagogów (H. Spionek, N. Han – Ilgiewicz, Cz. Czapów) za powstanie syndromu niedostosowania społecznego obwinia środowisko rodzinne, w którym ma miejsce niezaspakajanie potrzeb dziecka i brak zainteresowania nim.

Dzieci niedostosowane społecznie cechuje: agresja, wrogość i nieufność do innych ludzi, niska samoocena, brak odpowiedzialności za swoje czyny, szorstkość w traktowaniu innych ludzi, agresja.

Wymienione powyżej cechy charakteru mogą mieć podłoże genetyczne, ale często są też skutkiem nieprawidłowego wychowania przez rodziców oraz braku uczuć, odtrącenia emocjonalnego jakiego dziecko doznało we dzieciństwie.

- [1] Dancák, P. 2006. *Wolność jako odpowiedzialność*. In: *Dianoia*. Nr 2.
- [2] Lipkowski, O. 1996. *Wychowanie dzieci społecznie niedostosowanych*, PZWS Warszawa.
- [3] Nowakowski, Z. 2001. *Transformacja systemowa w Polsce*, Zeszyty Naukowe WSIZiA, Warszawa.
- [4] Pater, D. 2006. *Praca ludzka jako naturalny sakrament*, Warszawa.
- [5] Rzyński, R. 2005. *Inny i Tekst. Tajemnica*. in: „ER(R)GO”, Katowice-Częstochowa, nr 10 (1).
- [6] Słomski, W. 2001. *W stronę człowieka*, Warszawa.
- [7] Słomski, W. 2007. *Człowiek u progu XXI wieku – dramat wyborów etycznych*, in: *Parerga* Nr 4.
- [8] Słomski, W. 2007. *Etyka*, Warszawa.
- [9] Stolárik, S. 1997. Zbytočná filozofia? In: *Verbum*, roč. 8, č. 4
- [10] Wawrzonkiewicz, A. 2005. *O pojęciu wartości w ujęciu interdyscyplinarnym*, in : *Filozofia bliższa życiu*, Warszawa.